

PAPER DETAILS

TITLE: Sadakat ve Özen Yükümlülüğü Kapsamında Oyunculara Getirilen Kisitlamaların
Değerlendirilmesi

AUTHORS: Gizem ÖZKUL KOÇ

PAGES: 603-618

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2451763>

ÖZEL HUKUK / PRIVATE LAW

Araştırma Makalesi / Research Article

Sadakat ve Özen Yükümlülüğü Kapsamında Oyunculara Getirilen Kısıtlamaların Değerlendirilmesi*

Evaluation of Restrictions Imposed on Players within the Scope of Loyalty and Care Obligation

Gizem Özkul KOÇ**

ÖZ

Sektörde yer alan oyuncuların büyük bir çoğunluğu kendilerine sunulan sözleşmeleri yeterince değerlendirmeden imzalamakta; ilerleyen süreçlerde de sözleşmelerde yer alan yükümlülüklerden dolayı çok sayıda güçlüğe göğüs germeye çalışmaktadırlar. Özellikle uygulamada yer alan sözleşmelerde; sadakat ve özen yükümlülüğü çerçevesinde sıkça karşılaşılan evlenmeme, hamile kalmama, rekabet etmeme, görünümünde yapılacak değişiklikleri kabul etme ve bu türden koşulların ne ölçüde geçerli olduğunun TMK m.23, TBK m.26, TBK m.27 bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oyuncu hakları, sadakat ve özen yükümlülüğü, rekabet etmeme, ahlaka aykırılık, kelepçeleme sözleşmeleri.

ABSTRACT

The vast majority of the performers in the sector sign the contracts presented to them without adequately reviewing the documents; therefore in the following processes, they are facing many difficulties due to the strict obligations in the contracts. It is necessary to consider validity of the terms such as not getting married, not getting pregnant, not competing, obligation to accept appearance changes, which are frequently encountered within the framework of loyalty and care obligations, especially in the contracts in practice, and to evaluate such conditions in terms of Turkish Civil Code Article 23, Turkish Code of Obligation Article 26-27.

Keywords: Performer rights, loyalty obligation, non compete agreement, invalidity of the contract, oppressive contracts.

* Makale Gönderim Tarihi: 27.05.2022. Makale Kabul Tarihi: 29.11.2022. Gizem Özkul Koç, "Sadakat ve Özen Yükümlülüğü Kapsamında Oyunculara Getirilen Kısıtlamaların Değerlendirilmesi", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, 2022, s. 603-618, <https://doi.org/10.46547/imuhfd.2022.09.2.11>

** İstanbul Medipol Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Öğrencisi; İletişim: g.ozkul@hotmail.com; 0000-0001-6811-9663.

Giriş

Oyuncuların büyük bir çoğunluğu özellikle kariyerlerinin başında sektörde tutunabilmek adına; kendilerine sunulan sözleşmeleri dilediklerince değerlendirip, şekillendirmeden imzalamakta sonrasında da bu sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerden dolayı ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Bu sözleşmelerde genellikle sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında birtakım taahhütlerde bulunulduğu görülmektedir. Bu taahhütler farklılık göstermekle birlikte genellikle evlenmeme, hamile kalmama, rekabet etmeme yükümlülüğü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu türden taahhütlerin ne ölçüde sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında kabul edilebileceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme yapılırken TBK'nin sözleşmenin içeriği başlığı altında düzenlenen hükümlerinden yararlanılmalıdır. Sözleşmenin içeriğini belirleyebilme özgürlüğü hukukumuzun temel ilkelerinden biridir. TBK m. 27 ise söz konusu özgürlüğün ne ölçüde kısıtlanabileceğini göstermektedir. Bir diğer değerlendirme kriterimiz ise TMK m. 23 hükmü olacaktır. Söz konusu hükümde ise *"kimsenin hak ve fiil ehliyetinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceği ve bu hak ve özgürlükleri hukuka ve ahlaka aykırı olarak sınırlayamayacağı"* düzenlenmektedir. Kısıtlamaların kişisel ve ekonomik özgürlüğü ciddi anlamda etkilediği hallerde ise kelepçeleme sözleşmesi şartlarını taşıyıp taşımadığı gündeme gelmektedir. Bu türden kısıtlamaların kelepçeleme sözleşmesi şartlarını taşıması durumunda geçerliliklerinin tartışılması gerekmektedir.

I. Sözleşme Özgürlüğü ve Sınırları

A. Sözleşme Özgürlüğü

Hukukumuzda hâkim olan temel ilke irade özerkliği ilkesidir¹. İrade özerkliği ilkesi, *"hukuk düzeninin bireylere kişisel ilişkilerini özgür iradelerine göre istedikleri gibi düzenleme hususunda tanıdığı genel yetki"*² olarak tanımlanmaktadır. İrade özerkliğinin doğal sonucu olarak borçlar hukukunda mevcut olan bir diğer ilke sözleşme özgürlüğü ilkesidir³. Bu ilke Anayasa m. 48 f.1 hükmü ve TBK m. 26 hükmü ile de garanti altına alınmıştır⁴. Hukuk düzeni

1 Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 17; Kemal Oğuzman, Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. I, 16. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018, s. 23; Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. I, 2. Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2019, s. 125; Akın Ünal, *Kelepçeleme Sözleşmeleri Sözleşmelerdeki Hükümler Sebebiyle Kişinin Ekonomik Özgürlüğünün Aşırı Derecede Sırlanması*, 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2017, s. 31.

2 Eren, s. 17; Antalya, C.I, s. 125; Ünal, s. 31.

3 Antalya, C. I, s. 125; Eren, s. 17; Ünal, s. 32; Derya Ateş, *Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlaka Aykırılık*, Turhan Kitabevi, Ankara 2007, s. 35.

4 Eren, s. 17 vd.; Kemal Atasoy, *Sözleşme Özgürlüğü İlkesinin Kamu Düzeni Gereğiyle Sınır-*

sözleşme özgürlüğü ile kişilere sözleşmeye konu olabilecek ilişkilerini, kanunun gösterdiği sınır içerisinde bizzat düzenlemek, diledikleri gibi şekil vermek imkânı sağlamaktadır⁵. Sözleşme özgürlüğünün görünüm biçimlerini; sözleşme yapıp yapmama, sözleşmenin tarafını seçebilme, sözleşmenin içeriğini belirleme ve değiştirme, sözleşmenin şeklini belirleme ve sözleşmeyi sona erdirmeye serbestisi oluşturmaktadır⁶. Ancak unutulmamalıdır ki sözleşme özgürlüğü kural olmakla birlikte, mutlak değildir⁷. Kanun bu özgürlüğe bazı sınırlamalar getirmektedir⁸.

B. Sözleşme Özgürlüğünün Sınırları

TBK m.26 hükmünde sözleşmenin içeriğinin kanun tarafından belirlenen sınırlar dahilinde serbestçe belirlenebileceği düzenlenmiştir. TBK m. 27 f.1 hükmünde de “kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ve konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin hükümsüz” olacağı düzenlenmiştir. Aynı maddenin 2.fıkrasında ise; sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olmasının, diğerlerinin geçerliliğini etkilemeyeceği, ancak; bu hükümler olmaksızın sözleşmenin açıkça yapılamayacağı anlaşılırsa sözleşmenin tamamının kesin hükümsüz olacağı düzenlenmiştir. Bu bakımdan sözleşmenin içeriğini belirleme serbestisinin sınırları; emredici hukuk kurallarına aykırılık, kişilik haklarına aykırılık, kamu düzenine aykırılık, genel ahlaka ve adaba aykırılık, hukuka aykırılık ve imkânsızlık olarak sıralanabilmektedir⁹. TBK m.27 f.1 hükmünde ifade edildiği üzere sözleşme özgürlüğünün sınırlarından biri de kişilik haklarına aykırılık halidir¹⁰. Çalışmamız bakımından taşıdığı önem itibarıyla kişilik hakkı kavramı aşağıda ayrıca ele alınacaktır.

landırılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2020, s. 90.

5 Oğuzman, Öz, s. 23; Eren, s. 18; Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 10. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 14; Eren, s. 346; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 18; Hasan Erman, “Borçlar hukukunda Akit Serbestisi ve Genel Olarak Sınırlamaları”, *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 38, Sayı 1-4, 1973, s.601 vd.; Nil Karabağ-Bulut, *Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi*, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2014, s. 3; Jale Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 14. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 349; İrfan Akın, Zehra Büşra Kayaöz, “Telif Hakları ve Kelepçeleme Sözleşmeleri”, *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 2021, s. 28.

6 Aydın Zevkliler, Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 18. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara 2018, s. 8 vd.; Yavuz, Acar, Özen, s. 14 vd.; Kübra Ercoşkun-Şenol, “Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK m. 27”, *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 74, Sayı 2, 2016, s. 713; Antalya, C. I, s. 125; Karabağ-Bulut, s. 4.

7 Eren, s. 365; Ünal, s. 42; Karabağ-Bulut, s. 4; Ateş, s. 44.

8 Alper Gümüş, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 211; Eren, s. 365; Ünal, s. 42; Atasoy, s. 90.

9 Oğuzman, Öz, s. 1 vd.; Eren, s. 19; Erman, s.609, Akın, Kayaöz, s. 30.

10 Akın, Kayaöz, s. 31.

1. Kişilik Hakkı

Anayasanın “Temel Haklar ve Ödevler” başlıklı kısmının 12.maddesinde herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu düzenlenmiştir.¹⁷ İla 40’ıncı maddeleri arasında da kişinin hak ve ödevleri hükme bağlanmıştır¹¹. Kişilik hakkına ilişkin anayasada bir tanım bulunmamakla birlikte kişi hakları ve kişinin korunmasının anayasadaki temel hak ve özgürlüklerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır¹².

Doktrinde, kişilik hakkına ilişkin çeşitli tanımlamalar mevcuttur¹³. Kişilik hakkını, “*kişinin toplum içindeki saygınlığını ve kişiliğini serbestçe geliştirmesini temin eden varlıkların tümü üzerindeki hak*”¹⁴, “*Kişinin sahip olduğu kişisel değerleri üzerinde sahip olduğu parasal değer taşımayan mutlak hak*”¹⁵, “*Kişinin, kişi olması nedeniyle yaşam, beden ve ruh bütünlüğüne sağlığına, şeref, haysiyet ve özgürlüklerine, isim, resim gibi varlıklarına, aile hayatına, özel hayatın gizliliğine ilişkin değerlerden oluşan hak*”¹⁶, “*Bir kimsenin kişi olması sebebiyle sahip olduğu mutlak hak*”¹⁷olarak tanımlayan görüşler bulunmaktadır.

Yargıtay’a göre: “*Kişinin doğumla kazandığı bağımsız varlığını ve bütünlüğünü oluşturan; hayat, beden ve ruh tamlığı, vicdan, din, düşünce ve çalışma özgürlüğü, onuru, ismi, resmi, sırları ile aile bütünlüğü, sosyal ve duygusal değerlerinin tümü kişilik haklarını oluşturmaktadır*”¹⁸.

Mevzuatımızda¹⁹ ise kişilik hakkına ilişkin bir tanım mevcut olmamakla birlikte kişilik hakkının korunmasına dair genel kurallar düzenlenmiş bulunmaktadır²⁰.

TMK m. 23 f. 1’de kimsenin hak ve fiil ehliyetinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceği belirtilmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise kişilerin özgürlüklerinden vazgeçemeyeceği ve sahip oldukları özgürlükleri ahlaka aykırı olarak sınırlandırmayacakları düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, kişilerin yaptıkları hukuki işlemler

11 Bilge Öztan, *Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler*, 11.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 263.

12 Mustafa Dural, Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku C.II, Kişiler Hukuku*, 18. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2017, s. 102.

13 Dural, Ögüz, s. 99 dnp.291; Cem Baygın, Ahmet Nar, *Medeni HukukDersleri-1 Başlangıç Hükümleri ve Gerçek Kişiler Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 500.

14 Dural, Ögüz, s. 100; Atasoy, s. 93.

15 Gümüş, Genel Hükümler, s. 224.

16 Eren, s. 376 vd.; Öztan, s. 252; Veysel Başpınar, “Kişilik Hakkı Açısından Kelepçeleme Sözleşmeleri”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı 1,1999, s. 17.

17 Karabağ-Bulut, s. 57; Akın, Kayaözü, s. 31; Başpınar, s. 17.

18 4.HD., E.2014/5072, K.2015/4343, T.08.04.2015 (Sinerji: Erişim Tarihi:05.10.2022).

19 Özel hukuk alanında kişiliğin korunmasına ilişkin hükümler, Anayasa, Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, İş Kanunu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda yer almaktadır. Öztan, s. 265 vd.

20 Başpınar, Kelepçeleme Sözleşmeleri, s. 18.

sonucu, sahip oldukları özgürlüklerinden vazgeçmeleri ve bu özgürlükleri hukuka ve ahlaka aykırı olarak sınırlamaları kanun koyucu tarafından yasaklanmıştır. Söz konusu hükümlerde kişilik hakkının kapsamına giren unsurların belirtilmediği görülmektedir. Zira bunların tek tek belirtilmesi de mümkün görülmemektedir²¹. Ancak günümüzde kişinin sahip olduğu maddi ve manevi bütünlüğünün yanı sıra, kendi hayat şeklini ve geleceğini belirleme özgürlüğü gibi, kişinin gelişiminin temelini oluşturan tüm özgürlüklerin kişilik hakkı kavramı içerisinde korunduğu kabul edilmektedir²². Örneğin, kişinin vücut ve ruh bütünlüğü, ekonomik faaliyet özgürlüğü gibi kavramlar kişilik hakkı kapsamında korunması gereken değerlerdir²³.

Kişiler, hayatın olağan akışı içerisinde ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla çeşitli sözleşme ilişkileri kurmak durumundadır. Esasen kurulan her sözleşme ilişkisi ile de kişisel özgürlüklerin kaçınılmaz olarak sınırlandığı görülmektedir²⁴. Zira taraflarına yapma, yapmama şeklinde kişisel borç yükleyen sözleşmeler açısından bu sonuç kaçınılmazdır²⁵. Bu noktada sınırlamaların ölçüsünün ne olduğu ve ne zaman sınırlamanın ölçüsünün aşıldığını değerlendirmek gerekmektedir.

2. Kişilik Haklarını Sınırlamanın Ölçüsü

Kişilik haklarına getirilen sınırlamanın ölçüsü belirlenirken TMK m. 23 hükmünün lafzından yola çıkılmalıdır. TMK m. 23 f.1 hükmünde kimsenin, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemeyeceği, TMK m. 23 f.2 hükmünde ise kimsenin özgürlüklerinden vazgeçemeyeceği ve onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlandırılmasına rıza gösteremeyeceği düzenlenmektedir. Buna göre, sınırlamanın ölçüsü hukuk ve ahlak olarak belirlenmiştir.

Doktrinde hukuk kavramından hukuk düzeninde mevcut olan emredici kurallar anlaşılmaktadır²⁶. Ahlak kurallarından ise, belirli bir yerde, belirli bir zamanda toplum içinde yer alan orta düzeyde makul ve adil bir kimsenin benimsediği genel ahlak anlaşılmaktadır²⁷. Bu bağlamda hâkim, sözleşmenin geçerli olup olmadığını belirlerken önce emredici kurallara aykırı olup olmadığını değerlendirecek, emredici kurallara aykırı değilse ahlak kurallarına aykırı olup olmadığını değerlendirecektir²⁸.

21 Karabağ-Bulut, s.60; Başpınar, Kelepçeleme Sözleşmeleri, s. 18.

22 Karabağ-Bulut, s. 59.

23 Akın, Kayaözü, s. 32; Başpınar, Kelepçeleme Sözleşmeleri, s. 18.

24 Başpınar, Kelepçeleme Sözleşmeleri, s. 18.

25 Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 20. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2017, s. 198; Karabağ-Bulut, s. 124.

26 Karabağ-Bulut, s.63; Öztan, s. 234.

27 Karabağ-Bulut, s.63.

28 Öztan, s. 234.

II. Sadakat ve Özen Yükümlülüğü

A. Sadakat Yükümlülüğü

Sadakat kelime anlamıyla, “*içten bağlılık ve sağlam güçlü dostluk*” olarak tanımlanmaktadır²⁹.

İş görme sözleşmelerinde ele alınan sadakat yükümlülüğü ise en genel anlamıyla muhatabın yararına olacak davranışlarda bulunmayı ve zararına olacak davranışlardan kaçınmayı ifade etmektedir³⁰. Bu doğrultuda iş gören, işi sözleşmeye göre tamamlama iş sahibinin çıkarlarını gözetme ve mevcut pozisyonu kendi menfaatlerine kullanmama yükümlülüğü altındadır. Ayrıca işin görülmesi sırasında kendisine bildirilen veya herhangi bir şekilde öğrendiği sırları saklamak ve bunların öğrenilmesini önlemek yükümlülüğü altındadır. Sır saklama yükümlülüğü, pek çok yükümlülükten farklı olarak, sadece sözleşme süresince sınırlı olmayıp, sözleşmenin son bulmasından sonra da devam edebilmektedir³¹. Bu yükümlük iş verenin sırların açıklanmasına ilişkin bir talimat vermesi veya bilgilerin sır olarak kalmasında iş verenin menfaatinin kalmadığı ya da bilgilerin sır olmaktan çıktığı hallerde sona erer³².

B. Özen Yükümlülüğü

Özen kelimesi Türk Dil Kurumu tarafından, “*Bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, özenme, itina, ihtimam*”³³ olarak tanımlanmıştır. Borçlar hukuku anlamında özen yükümlülüğü ise; amaçlanan sonucun gerçekleşmesi için hayat tecrübelerine ve işlerin olağan akışına göre gerekli girişim ve davranışlarda bulunmak ve sonucun gerçekleşmesini engelleyecek davranışlardan kaçınmak anlamına gelmektedir³⁴. Özen yükümlülüğünün konusunu esasen TMK m.2 hükmünde yer alan dürüstlük kuralının iş görme sözleşmelerine uygulanması oluşturmaktadır³⁵. Bu bağlamda kanun koyucunun herkesten

29 Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 08.04.2022).

30 Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C. II, 3. Baskı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1987, s. 407; Zevkliler, Gökyayla s.616; Fahrettin Aral, Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 461; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, C. II, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012; Şahin Akıncı, *Vekalet Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Sayram Yayınları, Konya 2004, s. 15; Şebnem Akipek, *Alt Vekalet*, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s. 58; Akmeşe-Takcı, s. 72.

31 Zevkliler, Gökyayla, s.616; Aral, Ayrancı, s. 447.

32 Zevkliler, Gökyayla, s.616; Akıncı, s. 16.

33 Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 06.04.2022).

34 Veysel Başpınar, *Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, s. 124; Mustafa Alper Gümüş, *Türk ve İsviçre Hukukunda Vekilin Özen Borcu*, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 45; Zevkliler, Gökyayla, s.613; Aral, Ayrancı, s. 448

35 Veysel Başpınar, “Avukatın Özen Borcu”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.XII, S.1-2, Y.2008 s. 42; Kaçmaz, s.69.

beklediği, dürüstlük kuralına uygun davranma mecburiyeti, iş görme sözleşmelerinde özen yükümlülüğü olarak ortaya çıkmaktadır³⁶. Gösterilmesi gereken özenin ölçüsü ise subjektif ve objektif olmak üzere iki kriterden hareket edilerek belirlenebilmektedir³⁷.

Doktrinde baskın olan görüşe göre, özenin derecesi objektif kritere göre belirlenmeli, iş görenin, söz konusu işin niteliği, tarafların nitelikleri göz önüne alınarak, aynı şartlar altında iş gören, normal ve makul insan gibi hareket etmesi beklenmelidir³⁸. Yine iş görecektir kişinin, o iş için yeterli olgunluk ve yetkinliğe sahip olup olmadığını değerlendirmesi, somut olaydaki işi görebilecek yeterli olgunluk ve yetkinliğe sahip değilse işi kabul etmemesi de özen yükümlülüğünün gereğidir³⁹. Dolayısıyla özenin derecesi belirlenirken iş görenin, kişisel yetersizlikleri, bilgi ve tecrübe eksikliği alanındaki yenilik ve gelişmeleri takip etmemesi, işin zorluğu gibi faktörler dikkate alınmamaktadır⁴⁰.

C. Oyuncunun Sadakat ve Özen Yükümlülüğü

Oyuncu sözleşmeleri isimsiz sözleşmelerden⁴¹ biri olması sebebiyle uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümler, oyunculuk sözleşmelerinde de geçerli olmaktadır⁴². Oyunculuk sözleşmelerinde yer alan sadakat ve özen yükümlülüğünün kaynağını da TBK m. 506 hükmünün kıyasen uygulanması oluşturmaktadır⁴³. İş görme sözleşmelerinde ele alınan sadakat yükümlülüğü, en genel anlamıyla vekâlet verenin yararına olan şeyleri yapma, zarar verici eylemlerden ise kaçınmayı ifade etmektedir⁴⁴. Sadakat yükümlülüğü edimlerin ifası sırasında mevcut olmakla birlikte edimlerin ifası sonrasında da devam edebilmektedir⁴⁵.

Oyunculuk sözleşmeleri bakımından sadakat yükümlülüğü; oyuncunun yapımcısının çıkarlarını gözetme, gerçekleştirdiği işi sözleşmeye uygun olarak

36 Başpınar, Avukatın Özen Borcu, s. 43.

37 Yavuz, Acar, Özen, s. 1193 vd.; Betül Tiryaki, “Özen Yükümlülükleri ile Sözleşmeden Doğan Koruma Yükümlülüklerinin İspat Yükü Bakımından Karşılaştırılması” *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 3-4, 2008, s. 270.

38 Tiryaki, s. 270; Eren, s. 742; Zevkliler, Gökyayla, s.612; Gümüş, Özel Hükümler, s. 152.

39 Eren, s. 742; Aral, Ayrancı, s. 448; Zevkliler, Gökyayla, s.615.

40 Eren, s. 742; Akıncı, s. 18.

41 Oyunculuk sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin görüşler için bkz. Nurbanu Akmeşe-Takcı, *Oyuncu Sözleşmesi*, On iki Levha Yayınları, İstanbul 2020, s. 45; Mine Kaçmaz, *Sinema Eserlerinde İcracı Oyuncu Sözleşmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019, s. 30.

42 Kaçmaz, s. 64.

43 Kaçmaz, s. 64.

44 Tandoğan, C.II, s. 407.

45 Akipek, s. 58; Aral, Ayrancı, s. 461.

yerine getirme⁴⁶, yapımcısını bilgilendirme, iş düzenini bozmama, yapıma zarar verecek açıklamalardan kaçınma⁴⁷ve bunlara ek olarak sır saklama ve rekabet etmeme yükümlülüğü olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁸.

Oyuncunun yer aldığı projenin senaryosu, çekimlerin içeriği, kadronun kimlerden oluştuğu, gösterim tarihi, canlandıracağı karakter, aldığı ücret, yapımın bütçesi vs. hakkında yapımcısından izin almadan açıklama yapması sır saklama yükümlülüğünün ihlali neticesini doğurmaktadır⁴⁹. Nitekim söz konusu yükümlülüğün ihlali yapımcı açısından izleyici sayısının düşmesi (reyting) ya da reklam, sponsorluk vb. ticari anlaşmalardan kaynaklanan taahhütler dolaşımı ile bir zarar tehlikesi yaratabilecek niteliktedir. Bu yükümlülük, yapımcının sırların açıklanmasına izin vermesi, bilgilerin sır olmaktan çıkması veya kendisinin açıklaması halinde son bulabilir⁵⁰. Ancak oyuncunun sözleşmesinin sona ermesinden sonra da devam eden sır saklama yükümlülüğünün kapsamının dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin yapımcının dizi veya filmin çekimi sırasında kullanmış olduğu kendine özgü bir tekniğin açıklanması sır saklama yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilirken;⁵¹ oyuncunun gerçekleştireceği rolün asabi bir karaktere sahip olduğunu söylemesi oyunculuğun icrası ile ilgili olağan bir bilginin açıklanması olduğundan sır saklama yükümlülüğüne aykırılık oluşturmamaktadır⁵².

Oyunculuk sözleşmeleri açısından, sadakat yükümlülüğünün en çok karşılaşılan görünümlerinden bir diğeri rekabet etmeme yükümlülüğü olarak kendini göstermektedir. Uygulamada oyuncularla yapılan sözleşmelerde rekabet etmeme yükümlülüğü açıkça düzenlenmektedir. Sözleşmede rekabet yükümlülüğüne ilişkin bir hüküm bulunmasa dahi, sadakat yükümlülüğünün doğal bir sonucu olarak rekabet etmeme yükümlülüğün mevcut olduğu kabul edilmektedir⁵³. Bu yükümlülük, oyuncunun özellikle içinde yer aldığı proje devam ederken iş gücünü ve emeğini mevcut işine aktarmasını, yapımcıya ekonomik ve mesleki olarak zarar verecek eylemlerden kaçınmasını ve mevcut projenin

46 Akmeşe-Takcı, s. 72, Aynı yönde Yargıtay 11. HD'nin Esas: 2016 / 7043 Karar: 2018 / 1066 Tarih:14.02.2018 kararı "...icracı sanatçının sözleşmeden doğan borcu TBK m. 471 vd. de düzenlenmiş olup, yapımcının öngördüğü plan dairesinde film çekim planına uymak, sadakat ve özenle sanatını özgün şekilde sergilemek olup..." (Sinerji: Erişim Tarihi: 01.10.2022).

47 Gülle Aysel, "İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Oyuncu", Beta Yayınları, İstanbul 2021, s. 173 vd.; Kaçmaz, s. 65.

48 Kaçmaz, s. 65.

49 Gülle, s. 176.

50 Kaçmaz, s.66; Akmeşe-Takcı, s. 73.

51 Gülle, s. 177.

52 Gülle, s. 178.

53 Kaçmaz, s. 66.

oyuncunun dahil olduğu bir diğer proje dolayısıyla zarar görmemesini amaçlamaktadır.

Oyunculuk sözleşmeleri bakımından uyulması gereken bir diğer yükümlülük ise özen yükümlülüğüdür. Oyuncu, özen yükümlülüğüne göre sözleşmeden doğan borçlarını yerine getirirken işin başarılı olması için gerekli olan çabayı göstermekle yükümlüdür. Bu bağlamda, oyuncunun senaryoya yeterli biçimde çalışması, rolü için gerekli olan fiziki görüntüyü koruması, yönetmenin talimatlarına uygun bir biçimde rolünü gerçekleştirilmesi, çalışma arkadaşları ile uyum içinde çalışması, yapımcısının haklı menfaatlerini koruması⁵⁴ temel olarak oyuncunun özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilir.

Oyuncunun işin başlayıp bitmesine kadar tüm aşamalarda özen yükümlülüğüne uygun davranması beklenmektedir. Bununla birlikte sözleşme görüşmelerinde de bu özenin mevcudiyeti aranır. Bu bağlamda oyuncu sözleşme görüşmeleri sırasında senaryo gereği canlandıracağı karakterin gerektirdiği özellikleri taşıyıp taşımadığını değerlendirmeli, rolün gerektirdiği özellikleri taşıyamıyorsa ve özellikleri sağlamak için yeterli zamanı da yoksa işi kabul etmemelidir⁵⁵. Zira oyuncunun sözleşme görüşmeleri sırasında yapımcıyı kişisel nitelikleri hakkında yeterli ölçüde bilgilendirmemesi, sözleşme yapma niyeti olmamasına rağmen sözleşme yapacağı izlenimi uyandırması, iş yükü zaten çok olmasına veya söz konusu iş için gereken beceriye sahip olmamasına rağmen işi reddetmemesi “culpha in contrahendo” sorumluluğuna da yol açabilir⁵⁶. Culpha in contrahendo sorumluluğuna yol açan davranışlardan herhangi birini gerçekleştirmek suretiyle karşı tarafı zarara uğratan kimse uğranılan zararı tazmin etmekle yükümlü olmaktadır⁵⁷. Oyunculuk sözleşmesinde de oyuncunun bu türden bir zarara sebebiyet vermesi halinde yapımcının zararını tazmin etmesi gerekmektedir.

D. Sadakat ve Özen Yükümlülüğü Kapsamında Oyunculara Getirilen Kısıtlamaların Değerlendirilmesi

Uygulamada sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında oyunculara birtakım kısıtlamalar getirildiği görülmektedir. Bu kısıtlamalar ile kimi zaman oyuncunun yapımcısıyla kurduğu oyunculuk sözleşmelerinde kimi zamanda oyuncunun menajerleriyle kurdukları menajerlik sözleşmelerinde karşılaşmaktadır. Bu kısıtlamaların en yaygın görünüm biçimi oyuncunun dahil oldu-

⁵⁴ Tandoğan, C.II, s. 410

⁵⁵ Kaçmaz, s. 103.

⁵⁶ Zevkliler, Gökyayla, s. 615; Kaçmaz, s. 103.

⁵⁷ Oğuzman, Öz, s. 479 vd.; Eren, Borçlar Genel, s. 1278; Gümüş, Genel Hükümler, s.649.

ğu proje boyunca evlenmemesi⁵⁸, hamile kalmaması şeklinde kendini göstermektedir⁵⁹. Bu türden kısıtlamaların ne ölçüde sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında tutulabileceğinin tartışılması gerekmektedir. TMK m.23 f.1 hükmüne göre, *“kimse hak ve fiil ehliyetinden kısmen de olsa vazgeçemez”*. TMK m.23 f.2 hükmüne göre ise *“kişi özgürlüklerinden vazgeçemez ya da bunların hukuka veya ahlaka aykırı olarak sınırlandırılmasına rıza gösteremez”*⁶⁰. Söz konusu hükümler ile kişilerin kendi hukuki işlemlerine karşı korunması amaçlanmıştır. Oyunculuk sözleşmeleri bakımından oyuncunun içerisinde yer aldığı proje boyunca evlenmemeyi, hamile kalmamayı taahhüt etmesi halinde kişiye sıkı sıkıya bağlı olan haklar üzerinde tasarrufta bulunduğu görülmektedir⁶¹. Bu türden taahhütler TMK m.23 f.1 ve f.2 hükümleri kapsamında kural olarak kesin hükümsüzdür⁶².

Kişisel değerleri ihlal eden hükümler taşıyan sözleşmeler, kişiliği oluşturan değer ve olguları koruyan bir başka hüküm olan TBK m. 27 hükmüne göre de geçersiz kabul edilirler. TBK m. 27 hükmüne göre, *“kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız”* olan sözleşmeler kesin hükümsüzdür. Nitekim kişi, evlenmemeyi, hamile kalmamayı kabul ederek üzerinde serbestçe hareket edemeyeceği haklarını sınırlandırmış olmaktadır. Bu türden taahhütler söz konusu olduğunda kesin hükümsüzlük kural olmakla birlikte⁶³, doktrinde mevcut olan bir diğer görüş⁶⁴, kişilik hakkının ahlaka aykırılık nedeniyle sınırlandırılması durumunda, TMK m. 23 f.2 hükmünün kişilik hakkını koruyan amacı ve anlamına göre uygulanması gerekeceğini⁶⁵ ve hükmün amacı ile kesin geçersizliğin bağdaşmadığını, bu nedenle de geçersizliğe sadece kişilik hakkı korunanın dayanabileceğini, hâkimin de geçersizliği onun lehine olarak re'sen dikkate alması gerektiği savunmaktadır. Gerçekten de kişilik haklarını ihlal eden bir sözleşmenin her zaman TBK m.27 hükmünce geçersizliğini kabul etmek bazen istenmeyen hukuki sonuçlara yol açabilir. Her somut olay için ayrı değerlendirme yapılarak sonuca ulaşılması öğreti ve uygulamada kabul edilmektedir⁶⁶.

58 Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 198; Karabağ-Bulut, s. 103.

59 Kaçmaz, s. 73.

60 Dural, Ögüz, s. 146; Karabağ-Bulut, s. 85.

61 Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s. 198.

62 Kaçmaz, s. 74.

63 Öztan, s. 230.

64 Bucher, Orat, s. 26 Naklen, Antalya, C.I, s. 201; Gümüş, Genel Hükümler, s. 226; Karabağ-Bulut, s. 412.

65 Eren, s. 390.

66 Öztan, s. 242.

İsviçre Hukukunda hâkim olan ve Türk hukukunda da yaygın olarak kabul edilen bizimde katıldığımız görüşe göre⁶⁷, evlenmeme, hamile kalmama gibi koşullarla oyuncunun kişilik hakkının sınırlandırıldığı sözleşmelerde TMK m.23 f.2 hükmünün ihlalinin yaptırımını klasik kesin hükümsüzlük olmayıp, esnek hükümsüzlük teorisi uyarınca ihlal edilen hükmün amacına göre belirlenmelidir. Bu durumda özgür karar alma yetkisinden ahlaka aykırı bir şekilde aşırı bağlayıcı bir sözleşme ile vazgeçmeye kalkışan oyuncu, esnek hükümsüzlük teorisinin bir uygulaması olarak, sözleşmeyi ifa edebilir veya ifasından kaçınarak sözleşmenin tamamen veya kısmen geçersizliğini isteyebilir⁶⁸.

Oyunculuk sözleşmelerinde sıklıkla karşılaşılan durumlardan bir diğeri de oyuncunun canlandıracağı karaktere uygun bir görünüme sahip olması ve görünümünü korumasının sadakat ve özen yükümü çerçevesinde değerlendirilmesidir⁶⁹. Benzer şekilde canlandırmakta olduğu karakterin görünümünde yapılacak değişiklikleri kabul etmesi de sadakat ve özen yükümlülüğü dahilindedir. Ancak oyuncunun bu değişikliklerin tümünü kabul etmek zorunda olup olmadığı, kişilik hakları çerçevesinde değerlendirmeye alınmalıdır.

Oyuncunun canlandığı karakterin genel görünümünü koruması mesleğinin gereği olarak kabul edilir⁷⁰. Örneğin oyuncunun dizi süresince saç renginde değişiklik yapmaması veya sakalını uzun kullanması kabul edilebilir taleplerdir. Ancak kimi zaman projede ve senaryoda yapılan değişiklikler sebebiyle oyuncunun sağlığını etkileyecek değişiklikler talep edilebilmektedir. Örneğin ciddi miktarda kilo alması veya kilo vermesi istenebilir. Bu talepler söz konusu olduğunda oyuncu sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında bu talepleri yerine getirmek durumunda mıdır, tartışılması gerekmektedir. Kanaatimizce günümüzde teknoloji ve profesyonel makyaj teknikleri hızla gelişim göstermektedir. Bu gelişime bağlı olarak, mümkün olması dahilinde oyuncunun sağlığının bozulma riskini göze alarak kilo alması veya vermesi yerine teknolojinin ve profesyonel makyaj tekniklerinin nimetlerinden yararlanılarak arzu edilen

67 Gümüş, Genel Hükümler, s. 229.

68 BGE 129 III 214 “Bir dizinin kadın başrol oyuncusunun rol aldığı dizi devam ettiği müddetçe hamile kalmama yönündeki cezai şarta bağlanmış taahhüdü, TMK m.23 f.2 hükmü uyarınca değiştirilmiş kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulanması ile en fazla iki veya üç sezon için geçerli olacak, kendisi isterse sonrasında cezai şart istemeksizin çocuk sahibi olabilecektir. Aynı oyuncu imzaladığı oyunculuk sözleşmesinde profesyonel dublör kullanması gereken çok tehlikeli sahneleri bizzat kendisi oynamayı taahhüt etmişse bu halde TBK m. 27 f.2 uygulanacak ve mevcut taahhüt basit kesin hükümsüzlük yaptırımıyla geçersiz sayılacaktır.” Naklen, Gümüş, Genel Hükümler, s. 229 vd.

69 Kaçmaz, s. 74; Akmeşe-Takcı, s. 74.

70 Kaçmaz, s. 74.

görünüme kavuşturulması tercih edilmelidir⁷¹. Nitekim oyuncunun sağlığını etkileyecek oranda kilo alıp vermesi talep edildiğinde bu durum oyuncunun sağlığı üzerinde olumsuz etki yaratacağından oyuncunun kabule zorlanamayacağı kabul edilmelidir⁷². Diğer yandan başta söz ettiğimiz üzere uygun ölçüde kilo alıp vermesi oyuncunun sağlığında bir tehdit oluşturmuyorsa oyuncunun sadakat ve özen yükümlülüğü gereğince kabul etmesi gerekmektedir⁷³. Yine oyuncunun saçını veya sakalını kestirmesi, rengini değiştirmesi türünden taleplerin kişilik haklarını ihlal eden bir etkisi olmadığından, oyuncunun bu taleplere uyması gerektiği kabul edilmelidir.

Oyuncuların sadakat yükümlülüğü kapsamında değerlendirilen bir diğer yükümlülüğünün rekabet etmeme yükümlülüğü olduğundan bahsetmiştik. Bu hususta getirilen kısıtlamaların da ne ölçüde geçerli olacağının değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim kimi zaman rekabet etmeme yükümlülüğü kapsamında getirilen kısıtlamalar oyuncunun sözleşme yapma özgürlüğünü aşırı sınırlayabilmektedir.

Uygulamada oyunculuk sözleşmelerinin çoğunda düzenlenen rekabet etmeme yükümlülüğü temel olarak oyuncunun sözleşme devam ederken emeğini ve iş gücünü yapımının menfaatine kullanmasını sağlamaya yöneliktir. Bununla birlikte bu türden koşulların aşırı uzun süreli olması, kişinin ekonomik özgürlüğünü ciddi manada kısıtlıyor. Sözleşme taraflarından birinin keyfiyetine tabi kılıyor. Aralarındaki sözleşme sonucu yeni hukuki işlemler yapma kabiliyetini elinden alıyor. Ahlaka aykırılık teşkil ediyor olması durumunda ise kelepçeleme sözleşmesi niteliğine haiz olduğu söylenebilir⁷⁴. Bu bağlamda kelepçeleme sözleşmesinin mevcut olup olmadığını tespit etmek için gereken kriterlerden ilki, sözleşme nedeniyle kişinin özgürlüğünün aşırı derecede tehlikeye girmesi ve diğer tarafa bağlı hale gelmesi ikincisi ise sözleşmenin süresidir⁷⁵.

Bu türden sözleşmeler hâkim görüşe göre, TBK m. 27 hükmü gereğince kesin hükümsüz veya kısmi hükümsüz olarak kabul edilebilirler⁷⁶. Bizimde katıldığımız bir diğer görüş⁷⁷ ise kelepçeleme sözleşmelerinin sözleşme tiplerinin birçoğunda farklı boyutlarıyla ortaya çıkması nedeniyle yaptırım türünün butlanın çerçevesinde sözleşme tiplerine veya birbirine benzeyen kelepçeleme hallerine bağlı olarak değişmesi ve tam butlan, basit kısmi butlan ya da değiştirilmiş

⁷¹ Gülle, s. 170 vd.

⁷² Kaçmaz, s. 75; Gülle, s. 170.

⁷³ Akmeşe-Takcı, s. 74.

⁷⁴ Akın, Kayaözü, s. 32.

⁷⁵ Ünal, s. 118 vd.

⁷⁶ Eren, s. 379; Ünal, s. 213; Karabağ-Bulut, s. 125; Atasoy, s. 94.

⁷⁷ Ünal, s. 213 vd.

kısmi butlan yaptırımlarından birisinin uygulanması ve bu yaptırım türlerinin alışlagelmişin aksine en hafif yaptırım türünden en ağır yaptırım türüne giden bir sistemle ele alınmasını savunmaktadır. Buna göre önce en hafif yaptırım türü olan değiştirilmiş kısmi butlan, sonra bir üst ağırlıktaki kısmi butlan daha sonra da tam butlanın uygulanması gerekmektedir⁷⁸. Bu doğrultuda oyunculuk sözleşmelerinde karşımıza çıkan kelepçeleme teşkil eden hükümlerin, tarafların varsayılan iradelerine uygun olarak makul bir seviyeye çekilmesi yani ilk olarak değiştirilmiş kısmi butlan yaptırımına çarptırılması yerinde olacaktır⁷⁹. Nitekim aşırı olan bir hükmün tümünden geçersiz sayılarak, sözleşmenin geri kalan kısmının bütün olarak geçerli bırakılması veya sakat kısımlar sebebiyle sözleşmenin geçersiz kılınması sözleşme ekonomisi ve tarafların menfaatleri bakımından da sakınca oluşturabilir⁸⁰. Bunun yerine değiştirilmiş kısmi butlan yaptırımı ile geçersiz sözleşme kısmı yerine yeni bir kısım ikame edilmesi⁸¹ makul bir çözüm yöntemi olacaktır.

Sonuç

Uygulamada oyuncularla kurulan sözleşmelerde sıkça karşılaşılan oyuncunun dahil olduğu dizi, film, reklam vb. proje boyunca evlenmemesi, hamile kalmaması, rekabet etmeme gibi kısıtlamalar sonucu oyuncular ciddi sıkıntılar yaşayabilmektedir. Bu taahhütler; sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmekle birlikte oyuncunun bunlara uyması beklenmektedir. Ancak bu taahhütlerin ne ölçüde geçerli olduğunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

Evlenmeme, hamile kalmama gibi taahhütlerle TMK m.23 f.2 hükmüne aykırı olarak kişisel özgürlüklerden vazgeçmeyi konu edinen veya onu ahlaka aykırı olarak sınırlayan sözleşmeler TBK m.27 anlamında kesin hükümsüzdür. Kesin hükümsüzlük kural olmakla birlikte kanaatimizce kişilik hakkının ahlaka aykırılık sebebiyle sınırlandırılması durumunda, TMK m.23 f.2 hükmünün kişilik hakkını koruyan amacı ve anlamına göre değerlendirildikten sonra hâkimin geçersizliği kişilik hakları korunan oyuncunun lehine olarak re ‘sen dikkate almasının ve kesin hükümsüzlüğün esnetilmesinin oyuncunun menfaat duruma daha uygun düşeceği kanaatindeyiz. Oyuncunun da sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmek yerine, sözleşmeyi ifa etmemesi veya sözleşmeyi feshetmesi daha isabetlidir.

Oyuncunun canlandırdığı role uygun fiziksel özelliklere sahip olması, bu özellikleri koruması ve canlandırdığı karakterin görünümündeki değişiklikleri

⁷⁸ Ünal, s. 215.

⁷⁹ Gümüş, Genel Hükümler, s. 229; Ünal, s. 216; Ateş, s. 288.

⁸⁰ Ünal, s. 220

⁸¹ Gümüş, Genel Hükümler, s. 253; Baygın, Nar, s. 216.

kabul etmesi ise sadakat ve özen borcu kapsamına dahil edilebilir. Ancak bu her türden değişikliğin yapılmasına izin verildiği şeklinde anlaşılmamalıdır. Oyuncunun ciddi miktarda kilo alıp vermesi istendiği takdirde sağlığı üzerinde kişilik haklarını ihlal niteliğinde bir etki yaratıyorsa bunun sadakat ve özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmamaktadır. Bununla birlikte saçlarının veya sakalının kesilmesi, renginin değiştirilmesi gibi taleplerin kişilik haklarını ihlal eden bir etkisi olmadığından, oyuncunun bu taleplere uyması gerektiği kabul edilmelidir.

Sadakat yükümlülüğünün oyunculuk sözleşmelerinde sık karşılaşılan görünümünden bir diğeri ise rekabet etmeme yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük çerçevesinde oyuncunun sözleşmesi devam ederken gerekli olan performansını yapımcısı için sarf etmesi beklenmektedir. Ancak bu türden yükümlülüklerin kimi zaman; kişinin ekonomik özgürlüğünü ciddi manada kısıtladığı, sözleşme taraflarından birinin keyfiyetine tabi kıldığı, ekonomik geleceğini risk altına attığı görülmektedir. Bu durumda söz konusu sözleşmenin kelepçeleme sözleşmesi niteliğinde olduğu kabul edilebilir. Kanaatimizce bu tür sözleşmelerde sözleşmeyi TBK m.27 hükmü gereğince kesin hükümsüz saymak yerine değiştirilmiş kısmi butlan yaptırımını ile geçersiz sözleşme kısmı yerine yeni bir kısım ikame edilmesi makul bir çözüm yöntemi olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akın, İrfan, Kayaözü; Zehra Büşra, “Telif Hakları ve Kelepçeleme Sözleşmeleri”, *Türk- Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 2020, s. 27-48.
- Akıncı, Şahin, *Vekalet Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Sayram Yayınları, Konya 2004.
- Akipek, Şebnem, *Alt Vekalet*, Yetkin Yayınları, Ankara 2003.
- Akipek, Jale; Akıntürk, Turgut; Ateş, Derya, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*, 14. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Akmeşe-Takcı, Nurbanu, *Oyuncu Sözleşmesi*, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2020.
- Antalya, Gökhan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt 1, 2. Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara 2019.
- Aral, Fahrettin; Ayrancı, Hasan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 14. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Atasoy, Kemal, *Sözleşme Özgürlüğü İlkesinin Kamu Düzeni Gerekçesiyle Sınırlandırılması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2020.
- Ateş, Derya, *Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlaka Aykırılık*, Turhan Kitabevi Ankara 2007.
- Baygın, Cem; Nar, Ahmet, *Medeni Hukuk Dersleri-1, Başlangıç Hükümleri ve Gerçek Kişiler Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Başpınar, Veysel, “Kişilik Hakkı Açısından Kelepçeleme Sözleşmeleri”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı 1, 1999, s.17-34.
- Başpınar, Veysel, *Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2004.
- Başpınar, Veysel, “Avukatın Özen Borcu”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1-2, 2008 s. 39-62.
- Yavuz, Cevdet; Acar, Faruk; Özen, Burak, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 10. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2014.
- Dural, Mustafa; Ögüz, Tufan, *Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku*, 18. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017.
- Ercoşkun-Şenol, Kübra, “İstanbul, Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü ve Bunun Genel Sınırı: TBK m. 27”, *Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74, Sayı 2, 2016, s.709-737.
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Erman, Hasan, “Borçlar Hukukunda Akit Serbestisi ve Genel Olarak Sınırlamaları”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 38, Sayı 1-4, 1973, 601-620.
- Gülle, Aysel, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Oyuncu*, Beta Yayınevi, İstanbul 2021.
- Gümüş, Mustafa Alper, *Türk ve İsviçre Hukukunda Vekilin Özen Borcu*, Beta Yayınları, İstanbul 2001.
- Gümüş, Mustafa Alper, *Borçlar Hukuku Özel Hükümleri*, C.II 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.

- Gümüş, Mustafa Alper, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Kaçmaz, Mine, “Sinema Eserlerinde İcracı Oyuncu Sözleşmesi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Karabağ-Bulut, Nil, *Medeni Kanun’un 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi*, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2014.
- Oğuzman, M. Kemal; Öz, Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I, 16.Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.
- Oğuzman, M. Kemal; Seliçi, Özer; Oktay-Özdemir, Saibe, *Kişiler Hukuku*, 20. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2017.
- Öztan, Bilge, *Kişiler Hukuku*, 11. Baskı, Yetkin Yayınları Ankara 2021.
- Tandoğan, Haluk, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C.II, 3. Baskı, Banka ve Ticaret Araştırma Enstitüsü, Ankara 1987.
- Tiryaki, Betül, “Özen Yükümlülükleri ile Sözleşmeden Doğan Koruma Yükümlülüklerinin İspat Yükü Bakımından Karşılaştırılması” *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 3-4, 2008, s. 267-279.
- Ünal, Akın, *Kelepçeleme Sözleşmeleri (Sözleşmelerdeki Hükümler Sebebiyle Kişinin Ekonomik Özgürlüğünün Aşırı Derecede Sınırlanması)*, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.
- Zevkliler, Aydın; Gökyayla, Emre, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 16. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2016.